

**Community Support :
natuurlijke steun voor
“Kinderen eerst.....**

Vader en moeder hebben elkaar ontmoet toen ze beiden waren opgenomen in een psychiatrische instelling. Ze werden verliefd, ze trouwden en kregen drie kinderen : Bart(10), Kees(8) en Mirjam(3). Bart en Kees gaan naar het speciaal onderwijs. Beide jongens hebben een stoornis uit het autistisch spectrum. Mirjam gaat naar het Medisch Kleuter Dagverblijf(MKD). Ze heeft een ontwikkelingsachterstand. Het gezin bevindt zich in een crisis. Moeder voelt zich overspannen en depressief. Vader is vrachtwagenchauffeur, maar heeft tijdelijk werk in het magazijn, opdat hij vaker in het gezin mee kan helpen.

Een blik hulpverleners

Er zijn nogal wat mensen betrokken bij de hulpverlening. De ouderbegeleider en een orthopedagoog van het MKD, een maatschappelijk werker van de school van de beide jongens en de behandelend psychiater. Er is sprake van weinig tot geen samenwerking tussen de hulpverleners onderling en tussen hulpverleners en ouders. De ouders wantrouwen met name de casemanager van BJz. Er is door BJz al langere tijd geprobeerd ouders via opvoedingsadviezen tot betere prestaties te brengen.

Hoewel de hulpverlening van BJz aanvankelijk vrijwillig was, wil de casemanager de kinderen nu uit huis plaatsen, omdat ze de situatie ontoelaatbaar vindt. Volgens haar is de situatie in het gezin chaotisch, waardoor de kinderen in hun ontwikkeling bedreigd worden. Een uithuisplaatsing is precies waar de ouders bang voor zijn. Ze hebben beiden door verschillende omstandigheden een problematische jeugd gehad en ze hebben zelf een langere periode van hun jeugd niet bij hun ouders gewoond. Juist daarom vinden ze het zo belangrijk om hun kinderen een goede opvoeding mee te geven en een hecht gezin te vormen. Gaat de geschiedenis zich herhalen en kunnen deze ouders hun kinderen niet zelf opvoeden?

In veel gezinnen is het wantrouwen naar de hulpverlening groot. Ouders zijn bang, dat eenmaal gekozen vrijwillige hulp, vroeg of laat over zal overgaan in gedwongen hulpverlening. Zo is het hier ook gegaan. De ouders klopten bij BJz aan voor hulp. De hulpverlening sloot echter niet aan op de wensen en mogelijkheden van de ouders en nu lijkt het er op, dat de hulpverlening in gedwongen kader verder zal gaan.

De betrokken hulpverleners doen wat mogelijk is om de ouders te ondersteunen. Dat betekent troosten, luisteren, praten, uitleggen, waarschuwen en opvoedingsadviezen geven. De casemanager van BJz ziet dat de situatie zich desondanks in het gezin niet ten goede keert. Ze is ook van mening dat de ouders onvoldoende meewerken met haar en dat ze de opvoedingsadviezen niet overnemen. Ze besluit dat de kinderen uit huis moeten, maar voordat ze de hiervoor noodzakelijke procedure in werking stelt, gaat ze vier weken op vakantie.

CS en PGB

Toeval of niet, maar juist rond deze tijd raakt een medewerker van Community Support (CS) betrokken bij het gezin. De ouders hebben twee maanden geleden een AWBZ-indicatie

aangevraagd voor de twee oudste kinderen. De indicaties zijn toegekend en de ouders kiezen voor een PersoonsGebonden Budget (PGB). Met het PGB kunnen ze de hulp inkopen die ze nodig denken te hebben. Ze kunnen deze hulp zelf regisseren. De CS-medewerker ondersteunt de ouders bij deze regie. Het is de taak van de CS-medewerker om op te komen voor de belangen van de kinderen en daarmee vanzelfsprekend voor die van de ouders.

De CS-medewerker concentreert zich in de eerste fase op twee punten:

1. Ervoor zorgen dat de betrokken hulpverleners goed gaan samenwerken. Met behulp van een speciaal hiertoe ontwikkeld digitaal cliëntvolgsysteem zorgt de CS-medewerker ervoor dat de hulpverleners probleemloos met elkaar kunnen communiceren. Het volgsysteem maakt het mogelijk, dat de hulpverleners op dezelfde manier de rapportages doen, aan hetzelfde ondersteuningsplan werken en steeds van alle ontwikkelingen op de hoogte zijn. De hulpverleners kunnen zo als een team werken ; ze weten wat ze moeten doen en wat ze niet moeten doen. Het heeft bijvoorbeeld geen zin, als verschillende personen opvoedingsadviezen geven. Zo is de praktijk nu wel. De ene hulpverlener geeft als advies driftbuien van de kinderen te negeren en een ander stelt voor om ze voor straf naar hun kamer te sturen. Vanaf nu wordt er door alle hulpverleners gewerkt met één en hetzelfde ondersteuningsplan. Daarin staan de doelen, hoe hier aan gewerkt moet worden en wie wat zal doen.
2. Ervoor zorgen dat er voldoende ondersteuning komt in het gezin, opdat er een stabiele situatie ontstaat en dat de ouders minder belast worden. Moeder voelt zich ernstig overspannen. Een veel voorkomende fout van de hulpverlening is, dat er, ondanks de overspannenheid van de ouders, een intensief opvoedingsprogramma wordt gestart , waarbij geprobeerd wordt de ouders de nodige opvoedingsvaardigheden te leren. Het resultaat is, over het algemeen, erg beperkt en de overspannenheid van de betrokken ouders zal wellicht alleen maar toenemen. Dat was ook hier het geval. Door de toenemende druk begint moeder emotioneler te reageren, neemt haar wantrouwen toe en protesteert ze tegen de hulpverlening, die niet aansluit bij haar wensen en mogelijkheden. De BJz-medewerker vindt dat moeder weerstand biedt, op een vreemde manier achterdochtig is en niet open staat voor de hulpverlening.

PGB en gezinsondersteuning

De CS-medewerker kiest ervoor om alle inspanning te richten op het vergroten van de stabiliteit in het gezin en het verminderen van de belasting van de ouders. Dit kan, door in de eerste periode een groot gedeelte van de opvoeding over te nemen. Pas in een vervolgfase zal de aandacht meer gericht zijn op het aanleren van opvoedingsvaardigheden bij de ouders. Het PGB is groot genoeg om 30 uur gezinsondersteuning in te zetten. De ondersteuning zal gedaan worden door twee HBO opgeleide medewerkers van Community Support. Deze CS-medewerkers zijn er niet voor gesprekken, adviezen of discussies. Ze hebben de opdracht om praktische hulp te bieden. Ze zorgen ervoor, dat er een goede, duidelijke en dagelijkse routine komt, waar de kinderen en de ouders aan mee gaan doen. Dat betekent : vaste tijdstippen voor eten, slapen, spelen, enzovoort. Niets werkt beter voor kinderen en voor ouders dan een goede dagelijkse routine en een voorspelbare omgeving.

Op zoek naar regie

Als ouders niet meer in staat zijn om hun kinderen op te voeden, zijn ze vaak ook het management over hun eigen leven kwijt. Dit uit zich in :

- * wanorde in huis
- * slechte zelfverzorging
- * ongezond eten
- * geen toekomstbeeld hebben
- * een groot gebrek aan zelfvertrouwen hebben
- * passief en doelloos afwachten op wat er komen gaat.

De CS-medewerkers zorgen ervoor, dat moeder kan uitrusten en dat vader zijn eigenlijke werk weer kan oppakken. Daarnaast is er tijd om :

- * het huis op te ruimen
- * de administratie te ordenen
- * de ouders te helpen structuur in hun leven aan te brengen
- * de ouders te helpen bij het ontwikkelen van een gezondere leefstijl
- * moeder te stimuleren goed voor zichzelf te zorgen
- * een ondersteuningsplan op te stellen voor de komende tijd.

Resultaat motiveert

Het is niet moeilijk om ouders op deze manier te ondersteunen en een gezin in crisis weer stabiel te krijgen. De CS-medewerkers zijn goed opgeleid, worden deskundig gesuperviseerd en gaan met respect om met de betrokken gezinsleden. De CS-medewerkers nemen de ouders serieus, sluiten aan bij hun manier van leven en doen hun best ze echt te begrijpen.

De ouders zien dat er verbetering komt in de situatie. De kinderen gaan weer op tijd naar bed, maken elkaar niet wakker en hebben ook minder driftbuien. De ouders kunnen ook weer op positieve wijze met de kinderen omgaan. Ze zien dat de CS-medewerkers de kinderen goed aankunnen. De belastbaarheid van de ouders neemt ook weer toe. Er is weer hoop op een toekomst.

In vier weken tijd is de situatie sterk verbeterd. Toen de casemanager van BJZ terug kwam van haar vakantie, was de chaos in het gezin voorbij. De ouders en de CS-medewerkers bleken heel goed met elkaar te kunnen samenwerken. De CS-medewerker was voor de ouders de eerste hulp bij de regie over de opvoeding. Er was geen reden meer voor uithuisplaatsing.

Een hulpverlener die goed wil samenwerken met ouders zal vriendelijk en respectvol zijn, zijn best doen de ouders te begrijpen, op tijd zijn, afspraken nakomen, praktische problemen helpen oplossen, aansluiten bij de ouders, verwachtingen verduidelijken enzovoort.

Regie en richting

Als de dreiging van een uithuisplaatsing (voorlopig) van de baan is, neemt de CS-medewerker met de ouders door in welke richting ze verder willen gaan. Meestal zijn de ouders niet alleen de regie over de opvoeding kwijt, maar ook over een veel groter deel van hun leven. Om er achter te komen hoe de ouders dit beleven, neemt de CS-medewerker de verschillende waardegebieden door, zoals huwelijk, familieverhoudingen, vriendschapsrelaties, loopbaan, vrije tijd, burgerschap en gezondheid.

De ouders formuleren welke richting ze willen op deze waardegebieden en wat voor hun de hoogste prioriteit heeft. De hoogste prioriteit voor deze ouders heeft het waardegebied *ouder zijn van drie kinderen en deze opvoeden*. Ze willen zelf hun kinderen op een goede manier opvoeden, zodat de kinderen zich kunnen ontwikkelen, een opleiding volgen en later iets kunnen bereiken. Een hoge prioriteit heeft voor moeder ook het waardegebied *sociale*

relaties. Haar sociale netwerk is erg klein geworden. Moeder voelt zich geïsoleerd. Ze heeft weinig contact meer met haar familie en haar vriendinnen heeft ze verwaarloosd. Ze voelt zich buitengesloten, afgewezen en overbodig.

Zoals veel mensen die zich zo voelen, reageert ze hier op met opstandig en ontevreden gedrag. Door dit ontevreden, klagende en soms vijandige gedrag vergroot ze haar kansen om haar netwerk te verbeteren natuurlijk niet. De meeste mensen zoeken aangenamer gezelschap. Voor CS het hebben van een goed sociaal netwerk een speerpunt. Sociale ondersteuning, sociale verbondenheid en zinvol meedoen met de gebruikelijke sociale netwerken is noodzakelijk voor de ontwikkeling van mensen en een goede kwaliteit van leven.

De vermaarde Franse psychiater Dr. David Servan-Schreiber schrijft in zijn boek *Uw brein als medicijn*: “Ieder moment is de optimale regulering van de lichaamsfuncties, afhankelijk van de kwaliteit van de betrekkingen die we met anderen hebben, vooral met mensen die emotioneel dicht bij ons staan”.

Hij is van mening dat goede sociale relaties net zo belangrijk zijn als voedsel en zuurstof.

Het sociale netwerk

De CS-medewerker en moeder stellen een plan op, dat is gericht op de verbetering van het sociale netwerk. In het participatieplan staat onder andere:

- samen met de buurvrouw regelmatig gaan hardlopen en onderzoeken of er meer vrouwen willen meedoen.
- activiteiten op de school van de kinderen op je nemen, zodat je anderen kan ontmoeten en een zinvolle bijdrage kunt leveren aan de samenleving.
- contacten met de familie weer herstellen, door aandacht te schenken aan verjaardagen en andere speciale familiegebeurtenissen.

De CS-medewerker ondersteunt moeder hierbij. Ze organiseert samen met de ouders een bijeenkomst met de broers en zussen van vader en moeder. In deze bijeenkomst geven de ouders en de CS-medewerker de nodige toelichting op de problemen, die de ouders de laatste jaren gehad hebben. Een eigenschap van verbroken contacten met familieleden is, dat deze meestal weer hersteld kunnen worden. Ook in dit geval reageren de broers en zussen positief. De CS-medewerker maakt van de gelegenheid gebruik om te vragen of de familieleden mogelijkheden hebben om het gezin te ondersteunen. Ook daar wordt positief op gereageerd. Aanvankelijk bestond de steungroep alleen uit betaalde hulpverleners. Maar nu de contacten met de omgeving weer beter worden, kunnen ook anderen mee gaan doen in de steungroep en kunnen sommige hulpverleners de steungroep verlaten.

Zo verschijnt de buurvrouw in de steungroep om te helpen bij het starten van een loopclub. Een broer biedt logeermogelijkheden aan voor de kinderen en wil ook in de steungroep. Hoe beter het sociale netwerk, hoe meer hulpbronnen er beschikbaar zijn.

Community Support

Opvoeden van kinderen is lang niet altijd eenvoudig. De ouders in casu hebben zelf een problematische achtergrond. Bovendien hebben ze kinderen die speciale aandacht nodig hebben en daarom naar het speciaal onderwijs gaan. De normale opvoedingstips, die ouders rond het schoolplein met elkaar uitwisselen, werken niet. Er is meer ondersteuning nodig. De hulpverlening van CS sluit aan bij de mogelijkheden en wensen van de ouders.

De CS-medewerker zal de ouders ondersteunen bij het krijgen van grip op hun leven, te beginnen bij de opvoeding van de kinderen. De bedoelingen van de ouders naar de kinderen zijn goed en er zijn middelen - een PGB, familie, vrienden - beschikbaar om de dagelijkse gang van zaken weer te stabiliseren.

De volgende stap zal zijn om de ouders te leren zelf zo te kunnen reageren, dat ze niet hulpeloos hoeven af te wachten op wat er komen zal. Ze zullen samen met de CS-medewerker doelen stellen en er hard voor werken om deze te bereiken.

Steungroep

Bij CS staat de steungroep centraal. De steungroep kan ook een belangrijke rol spelen bij het beschermen van kinderen. De leden van de steungroep zijn de ogen en oren van de casemanager van BJz, de gezinsvoogd of de reclasseringswerker. Vooral in situaties waarbij wij als CS samenwerken met een gezinsvoogd, is het vaak moeilijk om in te schatten of de opvoedingssituatie veilig genoeg is voor de kinderen. Als de situatie zo kwetsbaar is, dat uithuisplaatsing dichtbij is, kunnen de ouders de opdracht krijgen om orde op zaken te stellen. Ze krijgen hier bijvoorbeeld een half jaar de tijd voor. Is er dan nog geen verbetering, dan zal over gegaan worden tot verdere maatregelen.

De steungroep kan, behalve hulpbron zijn, ook een controlerende taak krijgen. De leerkracht, een buurvrouw, opa en oma, oom of tante, de wijkagent, de CS-medewerker en de gezinsondersteuners kunnen allemaal middels het eerder genoemde cliëntvolgsysteem met elkaar communiceren. Er ontstaat zo een pedagogische infrastructuur, waarbij de betrokkenen afspreken, dat ze alle gebeurtenissen rond de kinderen open en eerlijk met elkaar zullen delen. De gezinsvoogd kan elk moment op zijn werk lezen hoe het gaat in het gezin. Als er toch tot een uithuisplaatsing besloten moet worden, dan zijn er in elk geval goede argumenten te noemen naar de kinderrechter. Vaker komt het voor, dat ouders met behulp van hun netwerk en de aanwijzingen van de gezinsvoogd wel tot een adequate oplossing komen.

Luuk Mur
Nelly Heijs